

OBSAH

1 Úvod do sexuality lidí s PAS	9
2 Vývoj sexuality u lidí s PAS	11
3 Obecný pohled na sexualitu lidí s PAS	14
4 Sexualita z pohledu rodičů, zaměstnanců a zaměstnankyň sociálních služeb, pedagogů a pedagožek	16
4.1 Sexualita a sexuální výchova z pohledu rodiče a jak s ní pracovat	16
4.1.1 Proč rodiče nemusí vidět a přijímat sexualitu a sexuální výchovu u svých dětí?	16
4.1.2 Jaké jsou nejčastější obavy a otázky rodičů v tématu sexuality a sexuální výchovy?	17
4.1.3 Doporučení pro rodiče, jak mohou přijmout, pracovat a zavést téma sexuální výchovy u dítěte s PAS	18
4.2 Sexualita a sexuální výchova z pohledu zaměstnance nebo zaměstnankyně sociální služby	20
4.2.1 Proč zaměstnanci a zaměstnankyně nemusí vidět a přijímat sexualitu a sexuální výchovu klientů či klientek služby?	20
4.2.2 Jaké jsou nejčastější obavy a otázky zaměstnanců a zaměstnankyň v tématu sexuality a sexuální výchovy?	20
4.2.3 Doporučení pro zaměstnance a zaměstnankyně, jak mohou začít pracovat se sexualitou a zavést téma sexuální výchovy a osvěty u klientů či klientek s PAS	21
4.3 Sexualita a sexuální výchova z pohledu pedagoga a pedagožky	23
4.3.1 Proč pedagog a pedagožka nemusí přijímat sexuální výchovu u žáků a žákyň s PAS?	23
4.3.2 Jaké jsou nejčastější obavy a argumenty pedagogů a pedagožek v oblasti sexuality a sexuální výchovy?	23
4.3.3 Doporučení pro pedagogy a pedagožky, jak nastavit práci se sexualitou u žáků i žákyň s PAS	24
5 Úvod do sexuální výchovy dětí s PAS	27
5.1 Kdy začít se sexuální výchovou u dětí s PAS?	28
5.2 Jak můžete postupovat při sexuální výchově dítěte s PAS?	29
5.3 Sexuální výchova a osvěta napříč věkem člověka s PAS	30
6 Důležitá témata sexuální výchovy u dětí a dospívajících s PAS	32
6.1 Doteky	34

6.1.1 Sexuální výchova a osvěta v tématu doteků	37
6.1.2 Metody práce s doteky v prostředí domova, školských zařízení nebo sociálních služeb	39
6.1.2.1 Technika: Kruhy podpory	39
6.1.2.2 Technika: „Pacičkování“	42
6.1.2.3 Práce s doteky v sociálních službách aneb příklady dobré praxe	43
6.2 Soukromí	45
6.2.1 Jak začít pracovat s tématem soukromí u dítěte s PAS?	47
6.2.2 Soukromí ve škole	50
6.2.3 Soukromí v zařízení sociální služby	52
6.3 Sebeuvědomění aneb kdo jsem já?	54
6.3.1 Jak lze pracovat s tématem „Kdo jsem já?“	55
6.4 Osobní hygiena	56
6.4.1 Osobní hygiena versus soukromí	60
6.4.2 Nácvik osobní hygieny s dítětem s PAS	60
6.4.3 Společné koupání s dítětem – ano či ne?	61
6.4.4 Úkony osobní hygieny v sociálních službách	63
6.4.5 Sexuální výchova a osvěta v tématu osobní hygieny	65
7 Hranice a pravidla v sexuální výchově a osvětě	69
7.1 Co jsou zdravé hranice a jak je nastavit?	69
7.2 Nastavení hranic v podobě pravidel	71
8 Mezilidské vztahy	74
8.1 Seznamování „face to face“ versus „online“	77
9 Puberta aneb když dítě s PAS dospívá	80
9.1 Jak poznáte, že dítě s PAS dospívá?	80
9.1.1 Projevy dospívání	81
9.1.1.1 Co jsou předmasturbační techniky?	83
9.1.1.2 Jak má probíhat nácvik masturbace?	84
9.1.1.3 Co když dítě nebo dospívající uspokojuje své sexuální potřeby nevhodným způsobem?	86
9.1.1.4 Jak může, případně nemůže medikace ovlivnit sexualitu?	87
9.1.1.5 Jsou pro lidi s PAS vhodné sexuální pomůcky?	88
9.1.1.6 Jak pracovat s tématem menstruace u dívek s PAS, které mají těžké mentální znevýhodnění?	89
10 Vizualizace a metody práce vhodné pro dítě (dospívajícího) s PAS v oblasti sexuální výchovy	90
10.1 Vizualizace	90
10.2 Obrázky, fotografie nebo piktogramy?	91
10.3 Myšlenková mapa	93

10.4 Modelové situace	96
10.4.1 Pro koho a kdy jsou modelové situace vhodné?	96
10.4.2 Nejčastější témata, při kterých můžete využít modelové situace:	97
10.4.3 Jak pracovat s modelovými situacemi aneb několik rad do začátku.	97
10.4.4 Příklady modelových situací.	100
10.5 Individuální edukační materiály pro sexuální výchovu a osvětu	102
10.5.1 Jak vytvořit individuální edukační knihu?	103
11 Sexualita u lidí s PAS s těžkým mentálním znevýhodněním	104
11.1 Projevy sexuality u lidí s PAS s TMZ	105
11.2 Sexualita dětí s PAS s TMZ se zaměřením na rodiče	106
11.3 Sexualita dětí s PAS s TMZ se zaměřením na školu	108
11.4 Sexualita klientů a klientek s PAS s TMZ se zaměřením na sociální službu.	109
12 Problematické situace spojené se sexualitou lidí s PAS a jejich možné řešení	111
12.1 Prevence na prvním místě.	112
12.2 Problematické situace a jejich mapování.	112
13 Kazuistiky.	123
Kazuistika 1	123
Kazuistika 2.	124
14 Kam se obrátit, když potřebuji radu a pomoc.	127
Závěr	128
Použitá literatura a zdroje	129
Doporučená literatura	132
Příloha č. 1: Pomůcky, které můžete využít k sexuální výchově/osvětě.	134
Příloha č. 2: Kruhy podpory	138
Příloha č. 3: Postavy	140
Příloha č. 4: „To jsem já“	141
Příloha č. 5: Profil na jednu stranu	142
Příloha č. 6: Pravidla	143
Příloha č. 7: Myšlenková mapa	144
Příloha č. 8: Vizuální pomůcka – intimní místa muže a ženy	145